

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13039/2024
25.06.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа пуномоћник Марко Благотић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., кога заступа пуномоћник Зоран Звонар, адвокат из ..., ради заштите од насиља у породици, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 559/23 од 09.11.2023. године, у седници одржаној 25.06.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 559/23 од 09.11.2023. године.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П 448/2022 од 24.05.2023. године, ставом првим изреке, одређене су мере заштите од насиља у породици и наложеном туженом иселење из породичне куће на адреси ..., Улица ... број ..., забрањено туженом приближавање тужиљи на удаљености мањој од 50 метара, забрањено туженом приближавање месту становања тужиље, породичне куће у ... у Улици ... број ..., на удаљености мањој од 50 метара и забрањено туженом узнемиравање тужиље лично, телефоном и писмено, с тим да ће наведене мере заштите од насиља у породици трајати годину дана почев од пријема преписа пресуде. Ставом другим изреке, одлучено је да жалба изјављена против мера заштите од насиља у породици не задржава њихово извршење. Ставом трећим изреке, тужени је обавезан да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 196.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 559/23 од 09.11.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20 и 10/23 – други закон) и утврдио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде поступка из члана 374. став 1. учињене у поступку пред другостепеним судом на коју се указује наводима ревизије о неправилној оцени изведених доказа, јер је другостепени суд о жалби туженог одлучио на основу чињеничног стања утврђеног у првостепеном поступку. Битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП није прописана као ревизијски разлог одредбом члана 407. став 1. тачка 3. тог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су бивши супружници, чији брак је разведен, из кога имају две пунолетне ћерке. Тужени је већ у току трајања брака имао проблема са коцком и алкохолом због чега је лечен у Специјалној болници у току 2014. године, а такође и на Институту за ментално здравље, при чему осим проблема зависности, тужени има и других здравствених проблема. Породица се налази на евиденцији органа старатељства од 2016. године и због поремећених партнерских односа полиција је више пута интервенисала у периоду од 2014. године до 2020. године. Повод за подношење тужбе је догађај из јуна месеца 2020. године, када је тужени држећи нож у руци замахнуо према тужиљи тражећи јој 20.000,00 динара, због чега је по пријави ћерке парничних странака интервенисала полиција, затим туженом изречена хитна мера привременог удаљења из стана и забрана да контактира жртву насиља и да јој прилази у трајању од 48 часова, која је продужена за још 30 дана. По истеку наведених мера тужени се вратио у стан, наставио је са конзумирањем алкохола и насилним понашањем, тако што је 21.10.2020. године, у алкохолисано стању почео да дави тужиљу, те је она позвала полицију и тужени је приведен због кршења изречених мера, па је у прекршајном поступку осуђен на казну затвора у трајању од 40 дана. По изласку из затвора тужени се више није враћао у кућу у којој је живео са тужиљом и није је узнемиравао, већ је изнајмио кућу у ... код ..., где и сада живи. Парничне странке су живеле у једној стамбеној јединици у оквиру породичне куће која има два нивоа, а теренском посетом од стране Центра за социјални рад, Одељење у Земуну, утврђено је да породична кућа има три засебне стамбене јединице са једним улазом у заједничко двориште с тим што је стамбена јединица у којој живи тужиља најпространија и састоји се од приземља и спрата, друга стамбена јединица је у приземљу и у њој борави подстанар, док је трећа стамбена јединица на спрату и у њој живи старија ћерка парничних странака. У току поступка Центар за социјални рад, Одељење у Земуну је више пута доставио суду мишљење о сврсисходности предложених мера на основу члана 286. Породичног закона. У мишљењу од 07.06.2022. године, закључено је узимајући у обзир протек времена од последње ескалације насиља, да је актуелно целисходно изрицање мера забране узнемиравања тужиље и сврсисходно изрицање мере забране приближавања на удаљености од 5 метара, како тужиљи тако и туженом, што би знатно умањило ризик од насиља, који би се значајно умањило и по окончању поступка за поделу заједнички стечене имовине и физичког раздвајања бивших супружника. У допуни претходног налаза од 07.11.2022. године, изражено је мишљење да није целисходно изрицање мере иселења туженог из породичне куће јер је насиље заустављено, није било рецидива дужи временски период

и постоје стамбени услови да жртва и учинилац живе одвојено у засебним стамбеним јединицама у истој породичној кући, уз наглашавање да то не подразумева враћање туженог у стан у коме је живео са тужиљом, већ у један од преостала два засебна стана у истој породичној кући, те да је забрана приближавања на удаљености од 5 метара обострано, мера превенције коју треба изрећи и тужиљи и туженом. Изјашњавајући се у вези датих мишљења, водитељ случаја је навела да тужиља није била насилна према туженом, али да се у пракси предлажу мере обостране забране приближавања јер имају превентивни карактер узимајући у обзир стање на терену. Сматрала је да су мере забране узнемиравања и приближавања на удаљености од 5 метара обострано довољне, јер је процењен ризик понављања насиља значајно умањен, иако тужени није подвргнут лечењу од алкохолизма из разлога што тренутно живи далеко од Института за ментално здравље. Није целисходно одређивати меру иселења туженог из стана јер је насиље заустављено, протекло је доста времена од последњег инцидента, а и жртва је ојачана коришћењем услуга система и институција и зна да препозна насиље те да тражи помоћ. Претпоставка је да парничне странке не би живеле у истој стамбеној јединици већ у одвојеним јединицама и да здрава логика налаже да неко ко је живео у кући има првенство становања у простору у коме живе подстанари, с тим што се такође полази од претпоставке да странке неће крочити у истом моменту кроз врата (стамбене јединице удаљене су међусобно око 2 метра), те да ће уколико се то догоди учинилац сачекати како би жртва могла да изађе.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да у испољеном понашању туженог према тужиљи у дужем временском периоду постоје сви елементи физичког и психичког насиља, стварање осећаја страха и несигурности, те да такво понашање одступа од стандарда нормалног комуницирања са члановима породице, чиме су нарушени спокојство и мир тужиље и стекли су се услови за изрицање мера заштита од насиља. Туженом је наложено иселење из породичне куће, забрана приближавања тужиљи на удаљености мањој од 50 метара, забрана приступа око места становања тужиље на истој удаљености и забрана даљег узнемиравања. Изречена мера иселења туженог из породичне куће за одређени временски период ограничава право туженог да у стану живи и има за циљ не само санкцију, већ и превентивне разлоге како би се убудуће спречило насиље и узнемиравање и обезбедило спокојство и безбедност жртве. Имајући у виду испољени степен насиља у протеклом периоду ова мера је целисходна, при чему иста није основ одузимања права власништва туженом и не прејудицира утврђење сувласничких односа парничних странака. Стручно мишљење органа старатељства, као једно од доказних средстава оцењено је у склопу свих осталих изведених доказа и није прихваћено у погледу мишљења за изрицање мера забране обостраног приближавања на удаљености од 5 метара, као и процене потребе изрицања мере иселења туженог из стана. Дати су разлози да тужиља није вршила насиље и да постоји ризик од понављања насиља, јер је основни фактор ризика – алкохолизам туженог и даље присутан, при чему тужени настоји да минимизира конфликте (иако не спори да постоје), а своје понашање оправдава понашањем тужиље не препознајући при томе основни узрок проблема.

По оцени Врховног суда становиште нижестепених суда је правилно.

Насиље у породици дефинисано је чланом 197. Породичног закона, тако што је у ставу 1. прописано да се под насиљем у породици подразумева понашање којим један

члан породице угрожава телесни интегритет, душевно стање и спокојство другог члана породице, док су у ставу другом наведени карактеристични видови насиља у породици који се у пракси најчешће испољавају, уз одређење да се насиљем у породици сматра наношење или покушај наношења телесне повреде, изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу, као и свако дрско, безобзирно и злонамерно понашање које један члан породице испољава према другом члану породице.

Према члану 198. став 1. наведеног закона, против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици којим се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим члановима породице, а у ставу 2. су наведене мере заштите од насиља у породици у које спада издавање налога за исељење из породичног стана или куће, без обзира на право својине односно закупа непокретности, забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености, као и забрана приступа у простор око места становања, те забрана даљег узнемиравања члана породице. Мере заштите од насиља у породици могу трајати највише годину дана (став 3.), а по члану 199. мера заштите од насиља у породици може се продужавати све док не престану разлози због којих је мера била одређена.

Насиље у породици подразумева свако понашање које одступа од стандарда уобичајеног опхођења и комуницирања са члановима породице, за које да би било квалификовано као насиље у породици није неопходан континуитет таквог понашања, при чему је неопходно да суд покаже „нулту толеранцију“ на насиље.

У конкретном случају, првостепени суд је на основу члана 286. Породичног закона прибавио мишљење органа старатељства о сврсисходности предложених мера, које је детаљно оценио у склопу изведених доказа као једно од доказних средстава, налазећи да се у конкретном случају не може прихватити изражено мишљење, јер је и даље присутан ризик од насиља чији је основни фактор алкохолизам туженог, због чега би боравком туженог у истом простору безбедност тужиље била уgroжена, па исељење из стана у коме су парничне странке живеље заједно јесте заштитна мера без обзира на право својине непокретности. Предлог за изрицање мера заштите забраном обостраног приближавања није прихваћен, јер смисао превенције није да се тужиљи која је жртва насиља ограничи кретање или забрани одређено понашање већ мера треба да утиче на насилника. Супротно наводима ревизије туженог, изрицање мере заштите од насиља у породици исељењем туженог из породичне куће јесте сврсисходно, имајући у виду испољени степен насиља и утврђено постојање ризика од понављања насиља. Када суд утврди да одређени вид насиља у породици постоји, потребно је одредити адекватну меру заштите у складу са одредбама члана 198. Породичног закона, водећи рачуна да она буде делотворна и сврсисходна. Наводи ревизије да је породична кућа брачна тековина парничних странака и да се састоји од три засебне стамбене јединице са заједничким двориштем не указују на супротно, јер су нижестепени судови на основу утврђеног чињеничног стања правилно применили материјално право приликом избора мера заштите од насиља у породици које су одређене, водећи рачуна о томе који је вид насиља испољен, како је дошло до угрожавања телесног и психичког интегритета жртве, животним приликама жртве и извршиоца насиља, те степена опасности од даљег испољавања насиља. Правилно је становиште нижестепених судова да се налог за исељење из породичног стана или куће, одређује без обзира на право својине

непокретности и не утиче на сувласничке односе парничних странака, као бивших супружника поводом коришћења породичне куће, нити је то предмет овог поступка. Имајући у виду изложено, ревизија туженог је неоснована, јер се приликом избора мера заштите мора водити рачуна, да изрицању одговарајућих мера заштите од породичног насиља има места и у периоду „примирја“, нарочито ако се има у виду да је за ову специфичну врсту насиља карактеристичан циклус у испољавању и да је основни фактор понављања насиља, односно ризик у конкретном случају – алкохолизам туженог који је и даље присутан. Тужени је 21.10.2020. године, у алкохолисаном стању поновио насиље, упркос изреченој мери заштите од насиља. Зато су без утицаја наводи ревидента којима се имплицира да код тужиље није присутан страх за безбедност, јер је месец дана након напада ножем живела са туженим у истом стану од 19.07.2020. године до 21.10.2020. године, а да његов боравак није пријавила полицији, као и да од октобра 2020. године, нема контакт са тужиљом. Део навода у ревизији, односи се посредно или непосредно на чињенично стање које по мишљењу ревидента није правилно утврђено у спроведеном поступку. Међутим, ови наводи нису основани и не доводе у сумњу правилност побијане пресуде у погледу примењеног материјалног права садржаног у наведеним одредбама Породичног закона.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић